

BĪSTAMĀ

DRAUDZĪBA INTERNETĀ

KĀ RĪKOTIES GADĪJUMOS, KAD BĒRNS SASKĀRIES AR PAVEDINĀŠANU INTERNETĀ

VECĀKIEM, BĒRNU UZTICĪBAS PERSONĀM UN SPECIĀLISTIEM, KURI STRĀDĀ AR BĒRNIEM

Pavedināšana (*Grooming*) ir draudzīgu attiecību izveidošana ar bērnu vai bērna ģimenes locekļiem, lai mazinātu bērna pretestību gadījumos, kad draugs, paziņa, radnieks vai svešinieks vēlas iesaistīt bērnu seksuāla rakstura aktivitātēs. Seksuāla rakstura aktivitātes izpaužas kā:

- ⚠ Sarunas par seksuālām tēmām,
- ⚠ Pamudināšana uz seksuāla rakstura darbībām vai seksuālām attiecībām,
- ⚠ Seksuāla rakstura materiālu (fotogrāfiju, attēlu, video vai saišu) nosūtīšana,
- ⚠ Pamudināšana vai piespiešana izgatavot kailfoto vai izgatavot fotogrāfijas, kur attēlotas intīmās ķermeņa daļas,
- ⚠ Pamudināšana vai piespiešana kādam pārsūtīt izgatavoto kailfoto vai izgatavot fotogrāfiju, kur attēlotas intīmās ķermeņa daļas,
- ⚠ Pamudināšana vai piespiešana ieslēgt video un izģērbties vai atkailināt savas intīmās ķermeņa daļas,
- ⚠ Pamudināšana vai piespiešana ieslēgt video un aizskart savas intīmās ķermeņa daļas,
- ⚠ Pamudināšanas vai piespiešana ieslēgt video, kur internetā redzams, ka kāds izģērbjas vai atkailina vai aizskar savas intīmās ķermeņa daļas.

KUR UN KĀ PARASTI NOTIEK PAVEDINĀŠANA INTERNETĀ?

Visbiežāk pavedināšanas nolūkos bērni tiek uzrunāti sociālajos tīklos, ziņojumapmaiņu programmās, tiešsaistes spēļu čatos, video straumēšanas saziņas platformās. Nereti no sociālajiem tīkliem bērns tiek aizvilināts uz mazāk kontrolētām platformām, lai tur īstenotu nodomu veikt likumpārkāpumu pret bērnu.

Diemžēl, nereti bērnu pavedinātāji uzrunātos bērnus mudina iesaistīt arī viņu jaunākos brāļus un māsas, fotografēt vai filmēt kailus un nosūtīt attēlus. Tā internetā nonāk daudzu bērnu kailfoto, kuri pat nenojauš, ka ir kļuvuši par pavedināšanas internetā upuriem.

KAS BŪTU JĀIEMĀCA BĒRNAM, LAI PASARGĀTU NO PAVEDINĀŠANAS INTERNETĀ:

Sniedziet bērnam skaidrojumu, ko nozīmē pavedināšana internetā, kā arī pārrunājiet ar bērnu rīcības plānu, kā rīkoties gadījumā, ja viņš saskartos ar nepatīkamu vai pretlikumīgu saturu vai darbībām internetā:

1 Atgādiniet bērnam, ka ne visi internetā atklāj savu īsto identitāti un sniedz patiesu informāciju.

Informējiet bērnu, ka cilvēki dažādu nolūku vadīti var slēpt savu patieso identitāti (piemēram, vārdu, vecumu, dzimumu) un sniegt nepatiesu informāciju (piemēram, par dzīvesvietu, par nodarbošanos). Reizēm cilvēki slēpj savu patieso identitāti un sniedz nepatiesu informāciju, lai maldinātu kādu un nodarītu viņam pāri. Palīdziet bērnam saprast, cik vienkārši ir internetā noslēpt savu patieso identitāti, kā arī palīdziet bērnam apzināties, ka internetā saņemtā informācija ir jāizvērtē kritiski, nevar visam ticēt.

2 Izstāstiet bērnam, ka arī internetā ir cilvēki, kuri nodara pāri citiem cilvēkiem.

Informējiet bērnu, ka internetā tāpat kā reālajā dzīvē ir cilvēki, kuri rīkojas nepieņemami (piemēram: apsūkājās, pārsūta dažādus nepatīkamus materiālus). Reizēm šāda cilvēku rīcība nodara pāri citiem, sāpinot viņus. Palīdziet bērnam saprast, kas ir nepatīkama un pretlikumīga informācija internetā.

3 Pārrunājiet ar bērnu, ka ir rūpīgi jāizvērtē, ar kādu informāciju viņš dalās internetā.

Informējiet bērnu, ka nevajadzētu dalīties ar personiska rakstura informāciju (piemēram, atrašanās vietu, fotogrāfijām vai video no savas dzīves vietas, privātām fotogrāfijām). Reizēm kāds var izmantot ļaunprātīgi internetā ievietotu personiska rakstura informāciju, uzrunājot bērnu ar mērķi nodarīt viņam pāri. Palīdziet bērnam apzināties, ka, ievietojot personīgu informāciju internetā, jāreķinās ar sekām, kas var ietekmēt viņu un citus.

4 Izstrādājiet rīcības plānu gadījumiem, ja bērns saskārsies ar nepatīkamu vai pretlikumīgu informāciju un darbībām internetā.

Informējiet bērnu, ka viņš var internetā piedzīvot situācijas, kuras viņam var izraisīt apjukumu un dažādas nepatīkamas emocijas (piemēram, bailes, kaunu, vainas sajūtu). Sniedziet bērnam informāciju, kā viņam rīkoties gadījumos, kad viņš piedzīvojis nepatīkamas vai pretlikumīgas situācijas.

5 Atgādiniet bērnam, ka viņš vienmēr var nākt pie jums, kad būs nepieciešams atbalsts vai palīdzība.

Informējiet bērnu, ka viņš var runāt ar jums, kad viņam ir nepieciešams atbalsts un palīdzība. Atgādiniet bērnam, ka viņš vienmēr var stāstīt Jums par gadījumiem, kad kāds internetā izraisa viņam apjukumu vai dažādas negatīvas emocijas.

BĪSTAMĀ

DRAUDZĪBA INTERNETĀ

KĀ RUNĀT AR BĒRNU, KURŠ PIEDZĪVOJIS PAVEDINĀŠANU INTERNETĀ:

Iedrošiniet bērnu runāt par piedzīvoto

Ja Jums ir informācija, ka bērns, iespējams, saskāries ar nepatīkamu vai pretlikumīgu situāciju internetā, bet nevēlas par to runāt, atgādiniet, ka viņš var vērsties pie jums gadījumos, kad piedzīvo ko satraucošu. Informējiet bērnu, ka esat gatavs viņu uz klausīt un atbalstīt, kā arī vēlaties palīdzēt atrisināt situāciju, kurā viņš ir nonācis. Neuzspiediet bērnam runāt par notikušo, bet esat gatavs sarunai, kad bērns pie jums vērsīsies.

Piemēri:

- Es redzu, ka tevi kaut kas satrauc, vai es varu palīdzēt?
- Atceries, es vienmēr esmu šeit, lai tev būtu līdzās un palīdzētu.
- Vai vari man pastāstīt, kas tevi satrauc?

Uzmanīgi klausieties bērna stāstītajā

Ja bērns jums vēlas pastāstīt par piedzīvoto tiešsaistē, veltiet savu laiku un uz klausiet viņu. Iedrošiniet bērnu. Esat mierīgs, kā arī ieinteresēts un atbalstošs.

Piemēri:

- Es redzu, ka tev ir grūti pastāstīt par notikušo.
- Es esmu tev līdzās, lai uz klausītu tevi.
- Vai vari man pastāstīt, kas ir noticis?

Pievērsiet uzmanību, kā bērns jūtas

Bērns, atklājot piedzīvoto, var izjust dažādas emocijas. Viņš var domāt, ka izdarījis ko sliktu un justies vainīgs par notikušo, un tas kavēs viņu pastāstīt par piedzīvoto. Izskaidrojiet bērnam, ka viņš nav vainīgs notikušajā. Par bērnu pavadināšanu internetā vainīgs ir tikai un vienīgi pieaugušais, kurš ir nodarījis pāri bērnam.

Piemēri:

- Tu neesi vainīgs notikušajā.
- Es redzu, ka tu esi apjucis.
- Es dzirdu, ka tev ir kauns, bail runāt par ...

Paslavējiet bērnu, ka viņš pastāstīja par pieredzēto

Bērnam atklāt piedzīvotās nepatīkamās situācijas ir ļoti grūti. Pasakiet bērnam, ka viņš ir darījis pareizi, ka pastāstīja par piedzīvoto. Paslavējiet, ka viņš jums uzticējās uz izstāstīja, kas ir noticis.

Piemēri:

- Es redzu, ka tev bija grūti runāt par piedzīvoto
- Es priecājos, ka tu tomēr atnāci pie manis un izstāstīji

Kopā ar bērnu saglabāji pierādījumus

Kopā ar bērnu pārskatiet un atlasiet sarakstes, foto, audio un video failus, kas apliecina, ka bērns piedzīvojis pavadināšanu internetā. Saglabāji šos materiālus un sociālo tīklu profilus, kuros bērns piedzīvojis pavadināšanu. Tas kalpos kā pierādījumi policijai, lai vērstos pret cilvēku, kas ir veicis nelikumīgas darbības.

Piemēri:

- Es vēlētos kopā ar tevi apskatīties materiālus (piemēram, video, audio, foto, sarakstes), par kuriem tu man pastāstīji, un kopā ar tevi šos materiālus saglabāt. Saglabātie materiāli var būt nepieciešami policijai, lai atrastu cilvēku, kurš pret tevi veica nelikumīgas darbības.

Paskaidrojiet bērnam, ko jūs darīsiet tālāk

Izvērtējiet bērna sniegto informāciju un informējiet bērnu par turpmāko rīcības plānu (piemēram, sazināšanās ar bērna vecākiem, atbalsta meklēšana Valsts Bērnu tiesību aizsardzības inspekcijā, Valsts policijas informēšana utt.). Atgādiniet bērnam, ka jūs esat viņam līdzās, lai atbalstītu viņu.

Piemēri:

- Tas par ko tu man pastāstīji, liecina, ka kāds tev ir vēlējies nodarīt/nodarījis pāri. Par notikušo es pastāstīšu policijai un parādīšu viņiem materiālus, kurus mēs saglabājām.

KUR VĒRSTIES PĒC PALĪDZĪBAS GADĪJUMOS, KAD BĒRNS PIEDZĪVOJIS PAVEDINĀŠANU INTERNETĀ:

Kad bērns jums sniedzis informāciju par to, ka, iespējams, viņš ir pavadināts internetā:

SOS Neskaidrību gadījumā jūs varat atrast papildu informāciju vietnē **drossinternets.lv** vai aizpildīt testu **sos.drossinternets.lv** un novērtēt bērna draudzību internetā.

SOS Jūs varat nepieciešamības gadījumā saņemt atbalstu, zvanot Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Uzticības tālrunim 116111 vai rakstot **uzticibastalrunis.lv** lapā vai mobilajā lietotnē "Uzticības tālrunis".

SOS Par konstatēto likumpārkāpumu jums jāsazinās ar Valsts policiju, zvanot uz Valsts policijas palīdzības tālruni 110 vai vērsties jebkurā Valsts policijas iecirknī.

SOS Jūs varat neskaidrību gadījumā atrast papildu informāciju vietnē **drossinternets.lv** un manadrosiba.lv vai aizpildīt **testu un novērtēt bērna draudzību internetā**